

Mitä ovat ekosysteemi- palvelut?

ARVO, ARMAS, MehiVarma -webinaari

27.01.2026

Sari Himanen

Luonnonvarakeskus (Luke)

Esityksen sisältö

- **Mitä ovat ekosysteemipalvelut?**

- Käsite, politiikkakehikko, tutkimusaloja ja sektoreita yhdistävä tutkimusote, näkökulma, käytännön lähestymistapa...
- Miten ekosysteemipalveluja voidaan luokitella ja arvottaa?
- Monimuotoisuus ekosysteemipalvelujen keskiössä
- Ekosysteemipalvelu-näkökulman soveltaminen ja tutkimus

- **Maatalouden ekosysteemipalvelut**

- Maatalousekosysteemit luonnon ja ihmistoiminnan rajapintoina, agroekologia ja ekosysteemipalvelut
- Miten ekosysteemipalveluja voidaan tukea ja hyödyntää käytännössä maataloudessa?
- Miksi maatalouden ekosysteemipalvelujen näkyväksi tuominen, tunnistaminen ja ymmärtäminen on tärkeää?

Mitä ovat ekosysteemipalvelut?

- Ekosysteemipalvelut ovat **luonnon ja ekosysteemien tuottamia aineellisia tai aineettomia hyötyjä ihmiselle.**
- *"Ekosysteemipalvelut ovat ekosysteemien (luonnon yhtenäisten elollisten systeemien) aineellisia tuotteita ja aineettomia palveluja sekä prosesseja, jotka vuorovaikutuksessa ihmisen kanssa muodostuvat inhimillistä hyvinvointia edistäviksi **hyödykkeiksi, hyödyiksi ja arvoiksi.** Ekosysteemipalvelut on **käsite, tutkimusote, politiikkakehikko ja käytännön lähestymistapa.**"* Saastamoinen ym. (2014)
- Ne luokitellaan useimmiten **tuotantopalveluihin, säätely- ja ylläpitopalveluihin** sekä **kulttuuripalveluihin**. Sisältävät sekä lopputuotteet että niiden tuottamisen mahdollistavat tukevat palvelut.
- Ekosysteemipalvelujen merkitystä ja moninaista arvoa ei usein tunnisteta ja monet ovat ns. julkishyödykkeitä. Ne ovat myös kytköksissä luontopääomaan, jolla voi olla merkitystä kehittyvillä luonnonarvomarkkinoilla.

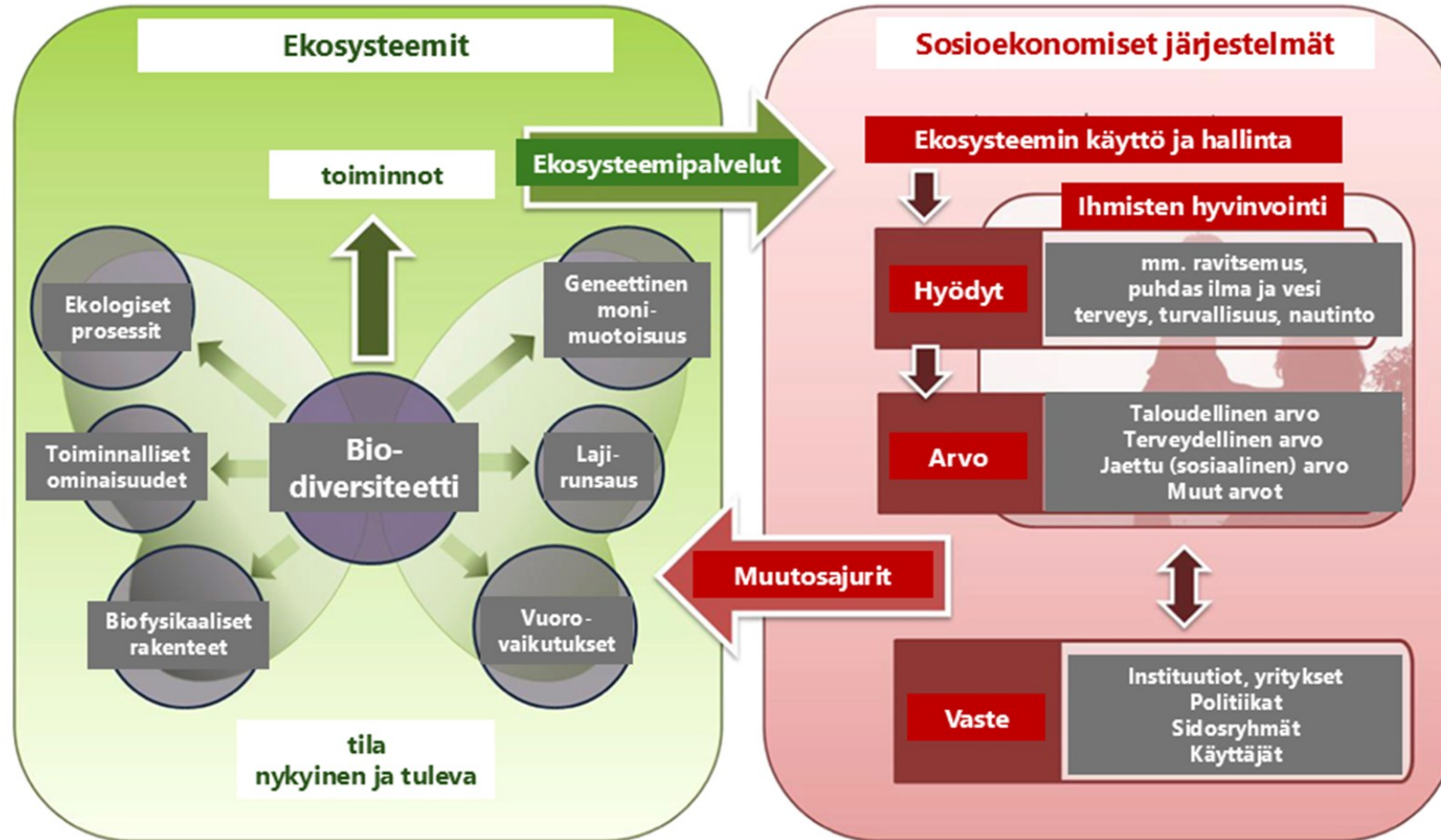
Lähteitä:

Brander ym. (2024) Economic values for ecosystem services: A global synthesis and way forward. Ecosystem Services 66: 101606.

CICES (Common International Classification of Ecosystem Services). Towards a common classification of ecosystem services. <https://cices.eu/>

Saastamoinen ym. (2014) Yhdistävä luonto: ekosysteemipalvelut Suomessa. Publications of the University of Eastern Finland. Reports and Studies in Forestry and Natural Sciences 15.

Biodiversiteetti ekosysteemipalvelujen ytimessä

Ekosysteemipalvelujen käsite on laaja ja kytkeytyy moneen

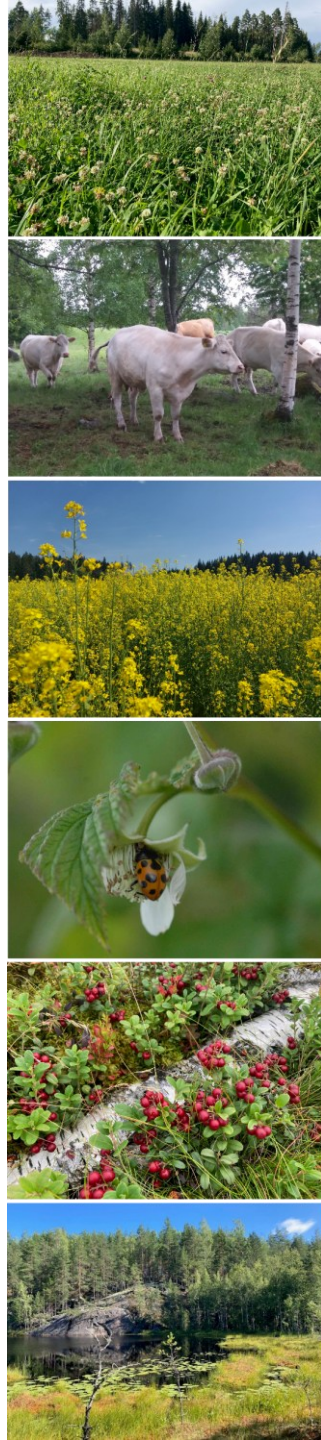
- Termi käyttöön 1990-luvulla: globaali arvio ekosysteemipalveluista ja luontopääomasta 16-54 triljoonaa US\$/v vs. BKT 18 triljoonaa US\$/v; suurin osa arvosta markkinoiden ulkopuolella (Costanza ym. 1997)
- MEA (2005) toi laajasti esiin **ekosysteemien ja ihmisen hyvinvoinnin yhteydet**, keskiössä ekosysteemipalvelut
- **Kokonaisvaltainen lähestymistapa**, joka tuo esiin ekosysteemien rakenteen, toimintojen, palveluiden ja hyödykkeiden moninaisuutta, kytkeytyneisyyttä ja niiden käytön vaikutuksia (synergiat ja kompromissit)
- Usein jonkin palvelun käyttö heikentää toista palvelua, käsite auttaa tunnistamaan nämä ja mahdollistaa **yhteensovittamisen**
- **Yhteinen määritelmä** auttaa luokittelemaan ja arvottamaan ekosysteemipalveluja sekä arvioimaan ekosysteemipalvelujen **potentiaalia, käyttöä ja kysyntää**
- Voidaan hyödyntää **työkaluna** eri politiikoissa, luonnonvarojen käytössä, aluesuunnittelussa, elinkeinotoiminnassa, luonnonhoidossa
- Yhdistyy myös **luontopääoman** (maaperän, mineraalien, ilman, veden ja niiden ylläpitämän elämän kokonaisuus) näkyväksi tuomiseen ja kytkemiseen talouteen
- Vahva paikkasidonaisuus

Lähteitä:

Costanza ym. (1997) The value of the world's ecosystem services and natural capital. Nature 387: 253-160.

MEA (Millennium Ecosystem Assessment) (2005) Ecosystems and Human Well-being: Synthesis. World Resources Institute.

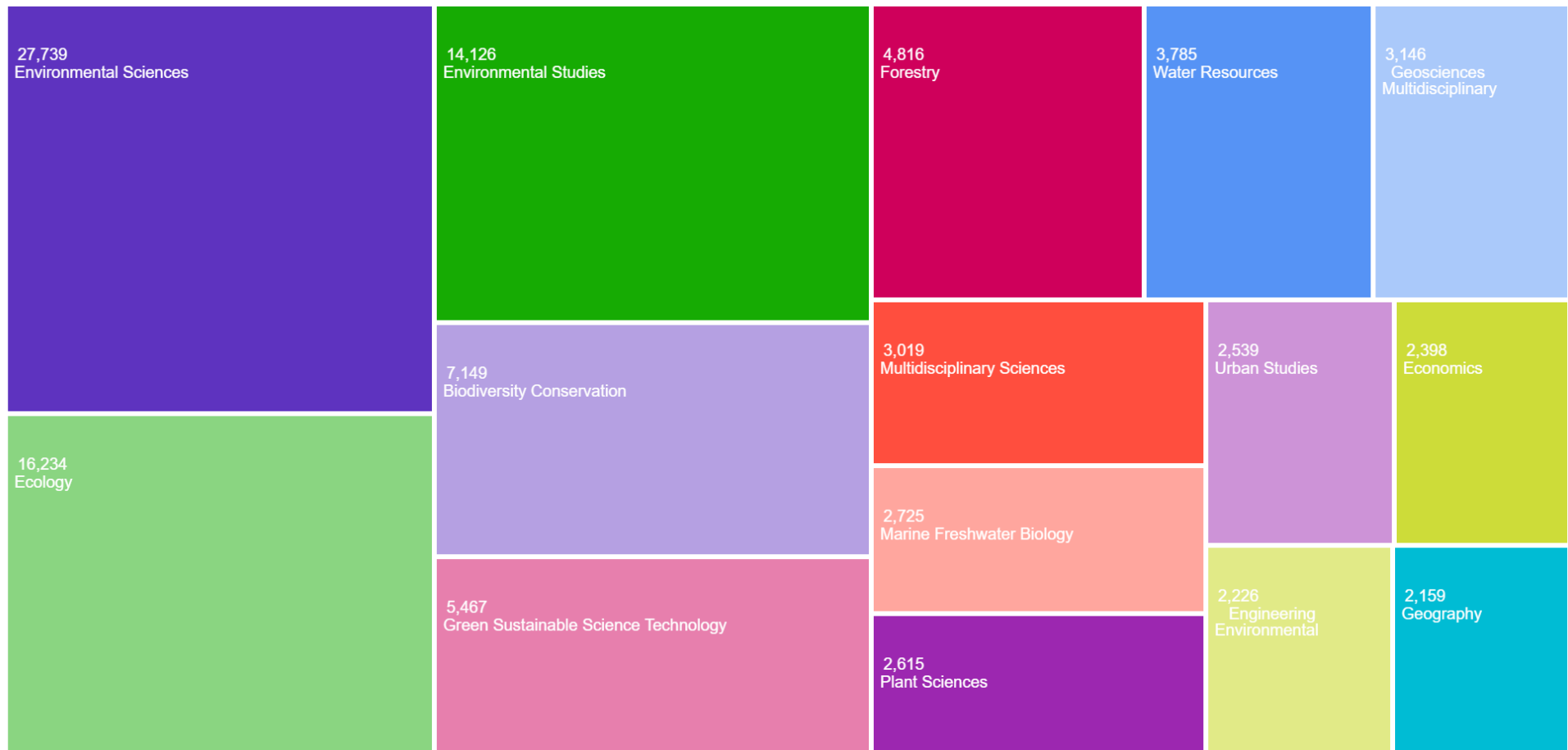
Zhang ym. (2022) Ecosystem service cascade: Concept, review, application and prospect. Ecological Indicators 137: 108766.

Ekosysteemipalvelut tieteessä

Yhdistää useita tieteenaloja: ympäristötieteet, ekologia, taloustieteet, luonnontieteet, monimuotoisuuden suojelu, metsätiede, vesivarat, geotieteet jne.

Yli 67 000 julkaisua v. 2000 jälkeen (Web of Science)

Agroekosysteemipalvelut tieteessä

Yhdistää useita tieteenaloja: ympäristötieteet, ekologia, monitieteinen maataloustiede, agronomia, monimuotoisuuden suojelu, maaperätiede, kasvitieteet jne.

Yli 300 julkaisua v. 2000 jälkeen (Web of Science)

Ekosysteemipalvelut maatalousympäristöissä

- Maatalousekosysteemit ovat sekä luonnon että vahvasti ihmistoiminnan muokkaamia ja säätelemiä
- Toimitaan **luonnon ja ihmistoiminnan rajapinnalla**, jossa vuorovaikutuksia ympäröivistä luonnon ekosysteemeistä maatalousekosysteemeihin ja toisin päin
- Maatalousekosysteemit voivat **hyötyä ympäröivien ekosysteemien palveluista**, esim. ilmaston säätely, pölytyspalvelut, luontainen torjunta
- Maatalousekosysteemit tuottavat itse sekä **hyödyllisiä että haitallisia maatalousekosysteemipalveluja** (agroecosystem services and disservices), joiden vaikutukset kohdistuvat osin myös ympäröiviin ekosysteemeihin
- Maataloudessa **pääpaino on tuotantopalveluissa** (ruoan, rehun ja biomassan tuotanto), mutta osa muista palveluista on vähemmän näkyviä; potentiaali voi olla suuri myös säätely- ja ylläpitopalveluiden tuottamiseen, esim. biodiversiteetin ylläpitäminen, perinnemaisemien maisema-arvot

Maatalouden ekosysteempipalveluja

Tuotantopalvelut

Ruoka
Rehu ja kuitu
Raaka-aineet
Lääkeaineet
Energia ja polttoaine

Säätely- ja ylläpitopalvelut

Hiilen sidonta
Paikallinen ilmaston säätely
Jätteiden hajotus
Maaperän rakenteen ja viljavuuden ylläpito
Ravinteiden kierto
Biologinen tautien, tuholaisten ja rikkakasvien torjunta
Pölytys

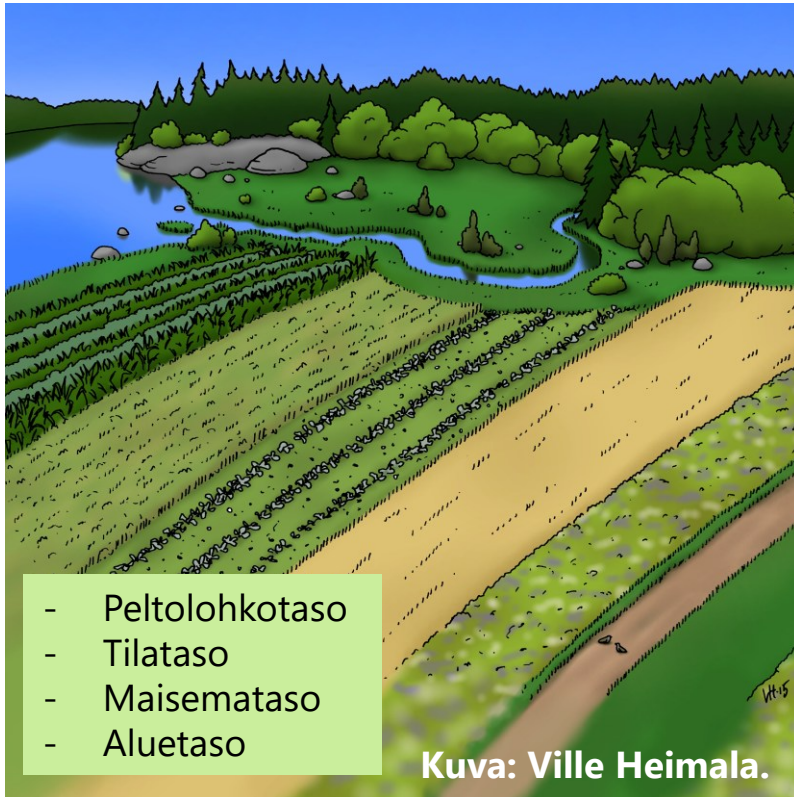
Kulttuuripalvelut

Esteettinen arvo, maisema
Virkistys ja matkailu
Kulttuuriperintö
Henkinen ja uskonnollinen arvo
Tiede ja koulutus

Monimuotoisuuden itseisarvo

Agroekologia ja ekosysteemipalvelut

- Agroekologinen ymmärrys maatalousekosysteemin rakenteesta, toiminnasta ja vuorovaikutuksista on keskeistä maatalouden ekosysteemipalvelujen tukemisessa ja hyödyntämisessä: **tuotanto + ympäristö + talous + yhteiskunnalliset näkökulmat**

Ekosysteemipalveluja tukeva viljelysuunnittelu ja viljely-ympäristön monimuotoisuuselementtien tukeminen on tavoitteeltaan **monivaikutteista**.

- Monihyötyiset viljelymenetelmät kehittyvät ja mahdollistuvat
- Sadontuoton vakaus ja resilienssi paranee
- Tuotantopanosriippuvuus vähenee
- Biodiversiteetin suojelu mahdollistuu

- > **Ekosysteemipalveluja tukemalla ja hyödyntämällä muokataan viljelyä ekologisesti tehokkaaksi**

Lähteitä:

Himanen, Nurmi & Savikko (2018) Ekosysteemipalvelut puutarhatuotannon tukena. Puutarha & Kauppa 9/2018: 12-13.

Esimerkkejä ekosysteemipalveluja tukevista käytännöistä viljelyssä

- **Tuotantopalvelut:** monipuolinen ja ekologisesti tehokas tuotanto, alueellisten erityispiirteiden ja paikallisten olosuhteiden huomioiminen (yhteistyö luonnon kanssa), oikea kasvi oikeaan paikkaan
- **Palkokasvien käyttö:** biologinen typensidonta, juurieritteet, kukinta
- **Lajike- ja lajiseokset:** ekologinen tehostaminen, monimuotoisempi kasvusto ja ominaisuudet
- **Pölyttäjiä ja luontaisten vihollisten tukeminen** kukkapelloilla tai -kaistoilla, pientareilla, maanpeitekasveilla, sekaviljelyllä, muokkaamattomilla alueilla -> vahvistaa luontaista biologista torjuntaa ja pölytystä
- Maan viljavuuden, kasvukunnon ja vesitalouden parantaminen, orgaanisen aineksen lisääminen, laidunnus
- **Viljelymenetelmien ja -toimien valinta ja ajoitus** huomioiden vaikutukset eri ekosysteemipalveluille
- **Luomuviljelyn hyvät käytännöt** ja niistä oppiminen

Ekosysteemipalvelujen tukemista maatalousympäristöissä

- **Maatalouden luonnonhoito- ja maisemasuunnittelussa huomio alueellisiin erityispiirteisiin ja ekologiseen infraan** (pellot, metsät, vesistöt, suot, rakennetut ympäristöt)
- **Perinneympäristöt, perinnebiotoopit** ja niiden hoitoon panostaminen (yhtäaikaaisesti T+YS+K-palveluja)
- Intensiivisen **viljelyn ulkopuoliset alueet**: niityt, kedot, pitkäaikaiset kesannot, pellonreunat ja pientareet, pensaat ja puut, monimuotoiset maisemapiirteet, tienlaidat, joutomaat
- **Pellot**: viljelyn monimuotoistaminen, lohkojen luontaisten olosuhteiden huomioiminen viljelyn suunnittelussa esim. niityt, kosteikkoviljely jne.
- **Kohdennetut suojelutoimet**: arvokkaat elinympäristöt, eliöryhmät, uhanalaiset lajit

Maatalouden ekosysteemipalvelujen arvottamisen näkökulmia

- Ekosysteemipalvelujen arvottaminen yhdistää ekologisia, taloudellisia ja sosiaalisia näkökulmia; palveluja vaikea yhteismitallistaa, palvelukohtainen arviointi, eri menetelmien yhdistäminen
- **Yksilön näkökulma ja arvot vs. yhteinen hyvä** (mikä on oikein, alueellinen ja kansallinen näkökulma, nykyhetki vs. tulevat sukupolvet)
- Tärkeä kysymys **miten eri toimijat, kansalaiset, viljelijät, neuvojat, hallinto, päätöksentekijät, yritykset, näkevät ja arvottavat maatalouden ekosysteemipalveluja:** tiedostaminen -> tunnistaminen -> huomioiminen/arvottaminen -> seuranta -> arviointi ja kehittäminen
- Esimerkiksi kotimaisessa MAAESP-tutkimuksessa kansalaiset kokivat maatalousympäristöjen tärkeimmiksi esp:ksi ruoan tuotannon, kasvi- ja eläinlajien sekä ekosysteemien säilymisen, miellyttävän maiseman, kasveja pölyttävien hyönteisten säilymisen ja maatalouden kulttuuriperinnön säilymisen.
- Kansalaisten maksuhalukkuus vs viljelijöiden kompensatiovaatimuksen kohtaaminen: kansalaisilla biodiversiteetti ja vedenlaatu tärkeimpiä, näissä viljelijöiden kompensatiovaatimus korkea. Viljelijöillä kiinnostusta etenkin maatalousmaan tuottokyvyn ylläpitämiseen.

Ekosysteemipalveluista lisäarvoa ja arvonlisää

- Suomessa maatalousmaata vain n. 7 % maapinta-alasta vrt. globaalisti n. 38 % maapinta-alasta; kokonaispinta-ala kuitenkin merkittävä -> hyvät mahdollisuudet ekosysteemipalvelujen kestäväälle käytölle, hyödyntämiselle ja tukemiselle
- **Monikäyttöpellot, -metsät, -kosteikot, -maisemat, -ympäristöt**, jotka huomioivat eri ekosysteemipalvelujen merkityksen ja monivaikutteisuuden ja pyrkivät yhteistuotantoon
- Ekosysteemipalvelujen näkyväksi tuominen keskeistä, jotta voidaan tunnistaa ja luoda niiden markkinat ja asiakaskysyntä sekä saada **tuottamisesta lisäarvoa ja arvonlisää maaseudun yritystoiminnalle** (uudet biotaloustuotteet ja -palvelut, luonnontuotteet, maaseutumatkailu, virkistys-, hyvinvointi- ja maisemapalvelut, pölytyspalvelut ja luontainen torjunta, biodiversiteetin suojelu), vauhdittamiseksi tarvitaan **taloudellisia kannusteita**
- **Kehittyvät luonnonarvomarkkinat**: sertifikaatit ja krediitit, säätely, asiakaskysyntä
- **Luontopohjaisten ratkaisujen** kehittäminen ja hyödyntäminen, kytkennät mm. ilmastonmuutokseen sopeutumiseen ja kustannustehokkuuteen (aikainen varautuminen vähentää riskejä)

Tuoretta tietoa luonnon monimuotoisuuden ja liiketoiminnan yhteyksistä

- <https://luontopaneeli.fi/ajankohtaista/suomen-luontopaneelin-asiantuntijat-median-kaytettavissa-ipbesin-raportin-julkaisun-yhteydessa/>
- **Hallitustenvälinen luontopaneeli IPBES julkaisee 9.2. arviointiraportin luonnon monimuotoisuuden ja liiketoiminnan välisistä yhteyksistä.**
- Suomen Luontopaneeli julkaisee samanaikaisesti mietinnön IPBESin raportin keskeisistä näkökulmista Suomessa.
- IPBESin tulevaa raporttia esittelevän lyhyen taustamateriaalin voi jo ladata IPBESin sivuilta: <https://www.ipbes.net/events/ipbes-12-plenary/primers>

Toivomme näkemyksiäsi maatalouden ekosysteempipalveluista

Tulossa webinaarisarjassa keväällä

- Mitä on maatalousluonnon monimuotoisuus? 21.1.26
- Mitä ovat ekosysteemipalvelut? 27.1.26
- **Metsäpuutarhoja ja puustoista maataloutta 4.2.26 ja 11.2.26**
- **Monimuotoisuus peltoviljelyssä 10.3.26**
- **Monimuotoisuus vihannesviljelyssä 19.3.26**
- Luontainen torjunta 26.3.26
- Pölytyspalvelut 8.4.26
- Linnut maatalousympäristössä 14.4.26

Kiitos!

www.luke.fi/projektit/arvo

luke.fi

Kuvat: Sari Himanen ja Anne Nissinen

